

DZIENNIK MALARSKI ANDRZEJA RADWAŃSKIEGO MALARZA KRAKOWSKIEGO Z XVIII WIEKU

Dla twórczości Andrzeja Radwańskiego los okazał się szczególnie niełaskawy unicestwiając, w różny sposób, ogromną większość spuścizny artystycznej w wymiarze, który można szacować na ponad dziewięćdziesiąt procent, a przez to utrudniając, czy wręcz uniemożliwiając właściwą jej ocenę i praktycznie eliminując dorobek malarza z krajobrazu kulturowego obszaru, na którym działał.

Urodzony w 1711 r. w podkieleckiej wsi, Radwański znalazł się w Krakowie w wieku lat 12-u oddany na naukę do tutejszego kolegium pijarskiego. W cztery lata później zabrany został, przez malarza F. Ecksteina z Brna, na Morawy i pozostawał w jego pracowni przez cztery lata. W 1731 r. wrócił do kraju i zamieszkał w Jędrzejowie, gdzie w latach 1734—39 wykonał polichromię w kościele cysterskim. W 1749 r. przeniósł się do Krakowa, w którym spędził ostatnich kilkanaście lat, wypełnionego intensywną pracą, życia.¹ Powstałe wówczas dzieła, a przede wszystkim polichromie kościoła Mariackiego², pobliskiego kościoła św. Wojciecha, świątyń klasztornych miasta (franciszkanów, dominikanów, wizytek) i okolic (Tyniec, Staniątka) były istotną częścią obrazu artystycznego ówczesnego Krakowa, w którego ukształtowaniu miał Radwański poważny udział. Współpraca z architektem Franciszkiem Placidim, jego późniejszym zięciem, w znacznej mierze pod mecenatem artystycznym Jacka Augustyna Łopackiego, miłośnika późnobarokowej sztuki włoskiej, zaowocowała nadaniem kilku większym budowlom sakralnym Krakowa tego właśnie charakteru.³ Zagłada lub gruntowne zniekształcenie większości tych prac malarskich powoduje, że artysta jest aktualnie w sztuce Krakowa niemal nieobecny.

Realizacja wielkich zleceń, wymagających poważnego nakładu sił i pracy zespołowej, prowadzonej w szybkim tempie, nie przeszkadzała Radwańskiemu w przyjmowaniu licznych drobnych zamówień dla osób prywatnych. Informuje o tym jego dziennik skrupulatnie prowadzony przez kilkanaście lat życia, a zachowany w odpisie Ambrożego Grabowskiego.⁴ Analiza tego dokumentu wykazuje, iż codzienna wytężona praca zawodowa nie wypełniała bez reszty życia autora zapisków. Notując szczegółowo dokonania zawodowe wraz z ich stroną materialną, Radwański uwieczniał swe spostrzeżenia dotyczące zjawisk przyrodniczych, sytuacji politycznej kraju i życia codziennego miasta.⁵ Zestawienie dziennika, choć znacznie okrojonego przez kopistę, z innymi materiałami pisanymi pozostawionymi przez artystę⁶ oraz materiałami archiwalnymi ukazuje Andrzeja Radwańskiego jako człowieka niezwykle pracowitości, troskliwego ojca licznej rodziny, skromnego i umiarkowanego w dą-

zeniu do osiągnięcia korzyści materialnych. Te cechy, a także wrodzona zdolność unikania konfliktów⁷, wraz z fachowym przygotowaniem zawodowym dawały zarówno obfitość zamówień, jak i zapewniały mu odpowiednią pozycję w czołówce krakowskich malarzy, czego potwierdzeniem stała się swoista nobilitacja, jaką było wpisanie się Radwańskiego do albumu artystów Akademii Krakowskiej.

Wiele z tych cech odziedziczyli potomkowie, a mianowicie syn Feliks profesor Uniwersytetu, zasłużony organizator górnictwa, pionier postępu technicznego, obrońca średniowiecznych fortyfikacji Krakowa oraz wnuk o tym samym imieniu, wykładowca szkoły technicznej, jak i ojciec senator Rzeczypospolitej Krakowskiej. W kilka generacji później rodzina ta wydała wybitnego polskiego filozofa Romana Ingardena. Andrzej Radwański osobą swą i działalnością wydatnie wzbogacił życie artystyczne i intelektualne Krakowa, do którego przybył w niezwykle trudnym dla miasta okresie, określanym zazwyczaj jako okres upadku. Utrata faktyczna stołeczności i trudności ekonomiczne nie oznaczały jednak marazmu kulturalnego w mieście, które nigdy nie chciało pokazać się światu jako „wspomnieniem dawnych bogactw żyjący ubogi”. Życie i działalność Andrzeja Radwańskiego w XVIII-wiecznym Krakowie traktować można jako jeden z wielu argumentów potwierdzających tezę, iż stulecie to poprzedziło i przygotowało niezwykłą erupcję twórczości naukowej i artystycznej, jakiej widownią stał się Kraków na przełomie XIX i XX wieku.

Archiwum Państwowe w Krakowie.
Zespół „Teki Ambrożego Grabowskiego”.

Teka sygn. E 24 zatytułowana „*Kraków, zbiór pism dotyczących się dziejów miasta Krakowa, jako też Akademii, szkół, burs, zakładów pobożnych itp. oraz opisu pomników, kościołów, gmachów i okolic jego.*”
s. 1581

ODDZIAŁ 8MY O MALARZACH POLSKICH WIA-
DOMOŚCI
s. 1589—1602

1745 roku dnia 10 stycznia. Starać się o to usilnie, abyś mógł mieć sam szczególnie rząd całego domu, jako też żeby z szczególnej twojej pracy dom był we wszystko opatrywany i by to bez żadnych starunków wszelkich experiencji żony twojej nabyte było, aby ci nie miała czego wymawiać ani zarzucać i było to bez dalszej obra-

Wiadomość

z życia Andrzeja Radwańskiego malarza krakowskiego
zwanego Dziennik jego wyprawy.

Nie wiele mieliśmy dobrych malowideł do tych
dni, ale o podobnych pisał się mało co słyszany, czy słyszany
był, czy nie, to starczyło mi, wspaniałej, przepięknej, i tak
był? — niewiem — Sądziłem, że do innych Radwańskich
zostawiał przepiękny obraz, z którego się o mniejszą część
prasa, przeliczonej, musiał. Długo przemyślałem, jak
w r. 1745 do 1760) prowadził on Dziennik, w którym zapisy-
wał przednie, miało nie opowiadać, czy była, czy nie, widać,
może lub stała. W tym to Dzienniku, metateologicznym
mógł on być, nie jakże wiadomości, jakże bywa, iż
Włoch malował, wypadek, znaczenie, lekkość, jakże, w
cnie na niego, stał się, brzo, Wyprawy, krak., otrzyma-
ne, natury, która, Kom i wiele pięknych, przepięknych, jakie
ukonie, opisał i t.p. notaty, gospodarstwa, — nie zanę-
wał, że zapanow w ten, że zatrudniał, malował,
w całym malował, z... wyprawy, z pamiętnego Dziennika
tak: — jak malował, z... widać, że powstani.
Andrzej Radwański urodził się r. 1711, lecz z
kiedy był, widać, nie zstąpił, wzmianki, Długo
wzięty, malował, urodził r. 1746. — Do r. 1749 mia-
ł, w tym, że malował, malował, w tym, że malował,
i. Długo, — oddał, że w tym, że malował, w tym, że malował,
Malował, oddał, obrazy, w tym, że malował, w tym, że malował.

1. Dziennik malarzki Andrzeja Radwańskiego, frag-
ment. Odpis Ambrozego Grabowskiego. Archiwum
Państwowe w Krakowie (dalej: APK), teka E 24,
s. 1583. Repr. Pracowni Fot. APK.

zy boskiej i nie mogła ci zada: „nie wiesz ty
ni o czym, tylko ja”. (Piękna nauka dla męż-
ków).⁸

1745. d. 10 stycznia. Dziś miałem okazję z Brzegów
ratione abrysu na obraz do ołtarza, którym i
odesłał tą okazją.⁹

15. kwietnia. Dziś grób Boży jędrzejowskiego
kościółka zacząłem rysować na deszczkach.¹⁰

30. lipca. Dziś w Strzałkowie robotę zaczynam
(malowanie w kościele).¹¹

30. sierpnia. Dziś też skończyłem Iszą całą kom-
pozycję od wielkiego ołtarza w Strzałkowie i
dziś zacząłem w krzyżu.¹²

1. września. Dziś też zacząłem w kaplicy t.j.
w krzyżu na prawej ręce wchodząc w kościół.

6. — Dziś wzięłem 5. czerw. złot. od JMX. Ar-
chidiak. Gnieźn. w Strzałkowie. Dziś też wy-
chodzę do Częstochowy.

18. — Dziś skończyłem w krzyżu z jednej
strony i za środkiem.

6. października. Dziś koniec w krzyżu w Strzał-
kowie, i dziś odjeżdżam do domu.

1746. 24. marca. — Dziś też rano wyjechałem do

Młodzaw i tam stanąłem na południe. Zgodzi-
łem się o obrazów 5. po cztery czerw. złote,
jako to: Ś. Józefa, Ś. Elżbietę, Ś. Karola, Ś. Wa-
rzyńca, Ś. Piotra.¹³

12. maja. Dziś zacząłem malować tęczę¹⁴ u OO.
Reformatów w Pilcy.¹⁵ (zakończył ją d. 17 ma-
ja).

2. czerwca. Dziś zacząłem malować Ś. Karola
Borromeusza do Młodzaw (skończył go d. 15
lipca).

13. — Dziś zacząłem robotę w Strzałkowie na
sklepieniu koronację (zakończył robotę d. 1go
lipca).

3. listopada. — Dziś zacząłem Trójcę Przenaj-
świętszą X. prałatowi naszemu. (Był to X.
Franciszek Ziębiński proboszcz jędrzejowski).

Rok 1746. d. 6. listopada. — Dziś zgodziłem się z X.
proboszczem sobkowskim o kaplicę Ś. Anny za
zł. 400.¹⁶

25. — Dziś piszę do Tyńca i posyłam pastorał
rysowany.

R. 1747. 22. stycznia. — Owe 5 obrazów, o których
wyżej, zamawiane przez Xdza Dobrakowskiego
z Młodzaw skończył.¹⁷

Dziś stanąłem w Młodzawach i poprzybiąłem
obrazy i odebrałem resztę pieniędzy od obrazów
t.j. zł. 85. i korzec jagieł i ćwierć grochu.

14. marca. — Dzisiaj skończyłem jedną stronę na
chorągwi Ś. Anny.

18. kwietnia. — Dziś zaczynam kaplicę św. An-
ny w Sobkowie malować in Nomine Domini
Amen.

22. czerwca. — Dziś też zakończyłem kaplicę
św. Anny w Sobkowie. Ad M.D.G.¹⁸

11. sierpnia — Dziś po południu zacząłem ma-
lować w gabinecie książęcym w Kielcach. (Xiąż-
że Biskup krak. Andrzej Załuski od r. 1747
d. 8 maja). Ugodził się od roboty fl. 12.¹⁹

16. września. — Dziś zakończony gabinet w
Kielcach i dwoje drzwi na sali. Od 2. drzwi
fl. 1.

14. października. — Dziś zakończyłem abrysy
do Kielc t.j. do pokoju wedle gabinetu. Posła-
łem takowe do Xiążęcia.

1748. 28. stycznia. — Dziś z Kielc list odebrałem od
P. Antoniego Longi architekta (później wymie-
nia list od tegoż, już z dokładniejszym nazwi-
skiem: architekt Guido Antoni Lunghi Xcia
Bisk. Krak., zdaje się Włoch).²⁰

21. maja — Dziś wyjechałem do Dmenina (pod
Strzałkowem) na robotę.²¹

27. — Dziś zaczynam malować ołtarz Ś. Fran-
ciszka i Ś. Antoniego na murze w Dmeninie.
Zakończył ołtarz Ś. Franciszka d. 1 czerwca.

5. czerwca. — Dziś zaczynam N. P. Bolesnej
ołtarzyk. — Zakończył go d. 10 czerwca.

12. — Dziś P. Jezusa skończyłem.

14. — Dzisiaj herb malowałem pod tęczę.

15. — Dzisiaj odmalowałem ogrodziec.

17. — Dzisiaj zaczął Biczowanie. Skończył d.

18. t.m.²²

19. — Dziś zaczynam Koronację P. Jezusa.

20. — Dziś skończyłem obraz Koronacji P. Je-
zusa i zacząłem Bajulację.²³

22. — Dziś zakończyłem Bajulację P. Jezusa i dziś także zacząłem i skończyłem obraz Ś. Piotra (zapewne al fresco).

25. — Dziś zacząłem Ukrzyżowanie P. Jezusa.

27. — Dzisiaj zakończył Ukrzyżowanie i zacząłem Depositio.²⁴

28. — Dzisiaj skończył Depozycję. Sit Nomen Dni bened. amen.²⁵

(Wszystko to musiały być roboty al fresco).

1. lipca. — Drzwim zaczął malować.

3. — Dziś drzwi już skończyłem, w wielkim ołtarzu poczynam rysować perspektywę.

4. — Dziś poczynam malować perspektywę w wielk. ołtarzu.

8. — Dzisiaj perspektywę skończył i zacząłem sam ołtarz malować.

10. — Dziś książe Sapiecha Litewski Kanclerz przejeżdżał przez Dmenin do Częstochowy, który mię chciał wziąć z sobą do Litwy.²⁶

12. — Dzisiaj zakończył wielki ołtarz w Dmeninie.

13. — Dzisiaj wyjechał z Dmenin do domu. Nocleg w Myśliwcu.

17. — Dzisiaj z domu do Krakowa wyjechał. Stał tam d. 18.

24. — Dziś pojechał do Tyńca.

30. — Dziś zaczynam w kaplicy Ś. Antoniego w kościele Panny Maryi.²⁷

3. września. — Dzisiaj zakończył robotę u P. Maryi w kaplicy Ś. Antoniego.

10. — Dzisiaj rano wyjechał z Krakowa do Jędrzejowa.

r. 1749. 18 stycznia. — Dziś nieco Moskali stanęło a noc w Jędrzejowie (Goście co nieproszeni już od dawna nawiedzają nieszczęśliwą Polskę).

20 stycznia. — Dziś rano drudzy Moskale z pułkownikiem poszli do Małogoszcza.²⁸

5 marca — Dziś Moskale tu do Jędrzejowa przybyli.

7 — Dziś Moskale jedni odeszli drudzy przyszli.

9 — Dziś Moskale jedni wyszli drudzy przyszli.

10 — Dziś Moskale świeży przyszli drudzy wyszli.

11 — Dziś Moskale jedni odeszli drudzy przyszli.

12 — Moskale i Kozacy przeszli już ostatni raz, których przechodziło przez ten wszystek czas siedem regimentów, — inszym traktem szło ich 8 regimentów, — inszym 9.

26. — Moskale reszta tu przybyła z Krakowa.

15. sierpnia. — Dzisiaj się zgodził o robotę sali u JW Xiędza Suffragana (w Krakowie) za czerw. złot. 25.²⁹

23. — Dzisiaj zaczął robić na sali u JW. Suffragana.

Andrzej Radwański przenosi się z Jędrzejowa do Krakowa na stałe mieszkanie.³⁰

18. października. — Dziś od kamienicy odebrałem klucz i possessję JW. opata w Krakowie.³¹

20. — Dzisiaj się przeprowadził do kamienicy JW. opata za kontraktem trzyletnim w Krakowie.

Andrzeja Radwańskiego

4. Maja — Dziś skończyłem...
20. — Dziś zacząłem...
6. lipca — Dziś skończyłem...
17. — Dziś skończyłem...
8. Lipca — Dziś skończyłem...
21. — Dziś skończyłem...
6. sierpnia — Dziś skończyłem...
9. — Dziś skończyłem...
11. — Dziś skończyłem...
26. września — Dziś skończyłem...
24. października — Dziś skończyłem...
28. listopada — Dziś skończyłem...
12. grudnia — Dziś skończyłem...
27. 1749. — Dziś skończyłem...
6. lipca — Dziś skończyłem...
30. września — Dziś skończyłem...
2. listopada — Dziś skończyłem...
4. — Dziś skończyłem...
18. — Dziś skończyłem...
18. grudnia — Dziś skończyłem...
9. 1752. — Dziś skończyłem...
27. stycznia — Dziś skończyłem...
6. Maja — Dziś skończyłem...
11. — Dziś skończyłem...
21. — Dziś skończyłem...
30. — Dziś skończyłem...

2. Dziennik malarzki Andrzeja Radwańskiego, fragment. Odpis Ambrozego Grabowskiego. APK, teka E 24, s. 1593. Repr. Pracownia Fot. APK.

4 listopada. — Dziś Pani moja w wieczór przyjechała na mieszkanie (z Jędrzejowa do Krakowa).

7 — Dziś na górę przeprowadziliśmy się.

R. 1750. d. 7 lutego. — Dziś położono mandat kongregacji malarzkiej pociągając do sądów asesorskich w Warszawie.

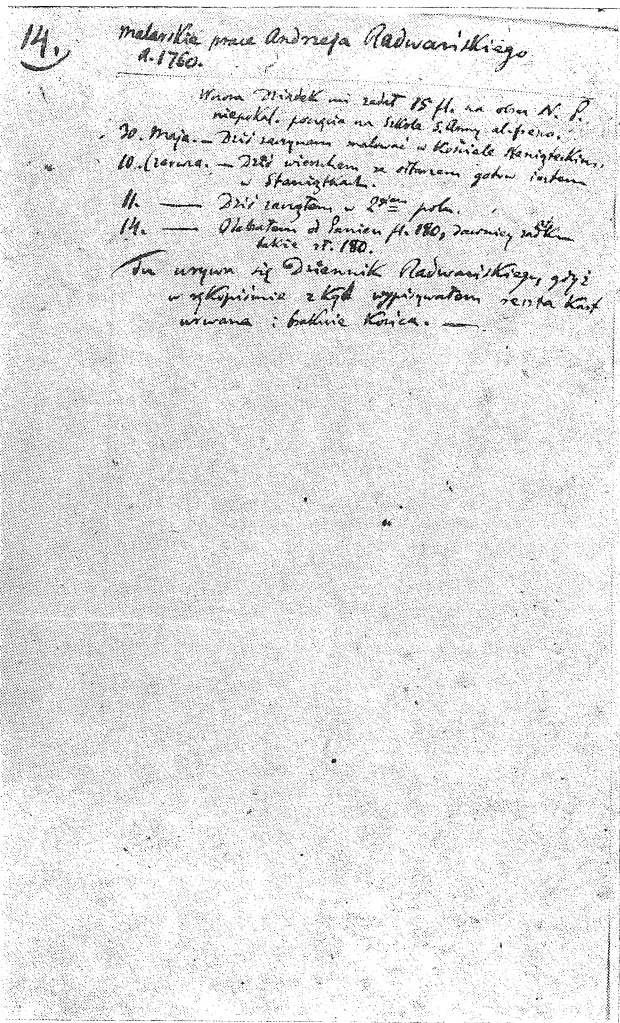
22. lutego. — Od X. pisarza wzięłem 4. talery bite na antepedia³² 3 do Jędrzejowa.

25. — Dziś wzięłem od X. pisarza fl. 2 od roboty w kancelarji dwóch sufitów.

5. marca. Dziś wzięłem czerw. zł. 1 za Ś. Jędrzeja na Skałce. Item 3 tynfy alias 4. złote na tabliczkę i na malowanie duszyczek w czyścucu i odpustu wypisanie od X. pisarza.

8. — Dziś pisałem do Kielc i dałem ostatnią rezolucję, że od 60 florenów nie będę robił, przy wszelkiej wygodzie.

15. — Dziś pisano z Kielc do architekta, abym jechał do Kielc i dają mi od roboty 30. a najwyżej 40 fl., na co ja jeszcze nie pozwalałem i kazałem odpisać.

3. Dziennik malarski Andrzeja Radwańskiego, fragment. Odpis Ambrożego Grabowskiego. APK, teka E 24, s. 1602. Repr. Pracownia Fot. APK.

17. — Wziąłem dziś od Bernardynów ze Żłobka czerw. zł. 1 na malowanie okna za ołtarzem, a zgodziłem się za 4 czerw. zł.

Był ten kościół w ulicy Ś. Jana, po lewej stronie wchodząc z Rynku do ulicy Ś. Jana. Za rządu austriackiego przerobiono ten gmach na dom prywatny, dziś t.j. r. 1832 jest to oberża Macieja Knotza. Niegdyś był to zbór ewangelicki zwany Bróg, obacz o tym: Andrzeja Węgieńskiego, Kronika zborów ewang. w Polsce, r. 1817 wydana.³³

21. — Dziś zacząłem u Bernardynów na Żłobku między oknami. Dziś mi P. Placidy architekt zadał na mieszkanie, t.j. na półrocze półpięta czerwonych zł, czyli (?) 81. (Ten P. Placidy był potem zięciem A. Radwańskiego).³⁴

25. — Dziś między oknami u Bernardynów skończyłem w górze.

6. kwietnia. — Dziś była elekcja seniora malarzkiego i był obrany P. Gabriel Durajski senior. Na tej sesji konsyliarze obrani byli: P. Łukasz Orłowski 1. vice-senior

P. Dominik Mangini 2.
P. Jan Abrydziewicz 3.
P. Krzysztof Lisowski 4.
P. Józef Komoniecki 5.
P. Andrzej Cangler 6.
P. Andrzej Radwański notariusz
P. Franciszek Romanowski instygator.
9. — Dziś skończyłem u OO Bernardynów w kościele.

21. — Dziś zakończyłem u X. sufragana.
11. maja. Dziś zakończyłem u OO Kapucynów.
20. — Dziś zacząłem abrysy do P. Maryi do kaplicy Przem. Pańskiego.³⁵

6. czerwca. — Dziś się zgodziłem o roboty u P. Maryi o kaplicę Przemienienia Pańsk. za czerw. zł. 45.

17. — Dziś zacząłem robić w kaplicy Przem. Pańskiego w Krakowie.

8. lipca. — Dziś się spuściłem z 1go rusztowania u P. Maryi.

21. — Dziś zakończyłem niżej na rusztowaniu.
6. sierpnia. — Dziś zakończyłem robotę w kaplicy Przem. Pańsk. u P. Maryi.

9. — Dziś wziąłem zadatek 10 fl. na robotę biblioteki u OO Franciszkanów, której podjąłem się za czerw. zł. 30.³⁶

11. — Dziś zaczynam u OO Franciszkanów sufit w bibliotece.

26. września. — Dziś zakończyłem u OO Franciszkanów sufit w bibliotece i odebrałem resztę fl. 20.

24. paźdz. — Dziś wziąłem od X. Biegaczewicza za obicie fl. 1.

21 listopada. — Dziś wziąłem 4 fl. od X. Idzikowskiego regenta franciszkańskiego na abrysy ołtarza wielk. u Franciszkanów.

12. grudnia. — Dziś byłem u X. prałata mariackiego, który mi obiecał robotę dwóch kaplic na przyszłe lato.³⁷

R. 1751. d. 8 czerwca. — Dziś zaczynam malować izby w Sieciechowicach na plebanii wsi Xży Misjonarzy.³⁸

751. d. 6 lipca. — Dziś się zgodziłem z P. Alexandrem Łuszkowskim z Poręby o trzy portrety po 2. czerwone złote.

Malował sufit u Pani Mitmanowej, od którego fl. 8.³⁹

30. września. Dziś zacząłem alfresco N. Panny Maioris na kamienicy Panien Prezentek na Szpitalnej ulicy.⁴⁰

2. listopada. — Dziś wziąłem 1. fl. od X. z Włoszczowy na obraz N. Panny Włoszczowskiej.⁴¹

4. — Dziś zacząłem wielebną Ludowikę. Wziąłem za nią talar bity.

18. — Zrobiłem abrysy na refektarz tyniecki.⁴²

18 grudnia. — Dziś zgodziłem się o obraz Ś. Józefa do Franciszkanów za 3 fl. Skończył takowy d. 15 stycznia 1752.⁴³

R. 1752. d. 7. stycznia. Zacząłem S[ancitiss]mam Trinitatem do Sieciechowic dla x. Pisarza.⁴⁴

27. stycznia. — Dziś wziąłem na obraz Ś. Salomei 2 fl. od O. Gwardiana franciszkańskiego. — d. 10 lutego. Podmalował obraz Ś. Salomei d. 21. lutego. Skończył tenże obraz.⁴⁵

6. marca. — Dziś zacząłem rysować obraz Famillii Nazareńskiej na zasuwę do Włoszczowy.⁴⁶

11. — Dziś poznałem się z Rektorem Jezuickim u Ś. Piotra i byłem tentowany o malowanie kaplicy i sali w pałacu nowowyreperowanym na Wesołej⁴⁷.

21. — Dziś skończyłem obraz do Włoszczowy i zacząłem Różańcowy dla Xdza Radwańskiego do Mikuszowic na zasuwę⁴⁸. Skończył tenże 28 marca.

Dziś Zucchi Karol malarz przyjechał z Drezna z matką i siostrą⁴⁹.

30. kwietnia. — Dziś zacząłem rysować spalony młyn na Piasku przy Ś. Piotrze (Górny Młyn), który zgorzał d. 29 kwietnia⁵⁰.

12. maja. — Zgodziłem się za 45. czerw. złot., na to wziąłem dziś 20 czerw. złot. od JMc. X. Łopackiego (archiprezbitera P. Maryi), t.j. ad rationem od malowania kaplicy w Katedrze Krakowskiej Mariae Maioris⁵¹. Zaczął malować d. 18 maja. Skończył 20 czerwca 1752.

27. lipca — Dziś zaczynam robotę u P. Maryi w kaplicy Ś. Jana Chrzyciela⁵². Zakończył d. 14. października⁵³.

13. 8bris. — Dziś oddali przywilej PP. Malarze JX. Rektorowi, na ten czas Xdzu Wojciechowi Micińskiemu w collegium juryd. Seniorowi⁵⁴.

1753. luty 3go. Dziś zakończyłem obicie u Xa Biegaczewicza. Od niego fl. 1.

18. lutego. — Dziś się zgodziłem z X. Lipiewiczem o Grobek Święty za 3 fl. do wsi Pałczyc od Krakowa 5 mil⁵⁵.

9. marca. — Dziś godziłem się z JX. Prałatem o suffit kościoła Panny Maryi na wielkim korze⁵⁶ za zł. po. 8.000 alem się nie mógł zgodzić⁵⁷.

13. marca. — Dziś zgodziłem się o robotę u P. Maryi na wielki kor, sufit i ściany za 100. czerw. złot.⁵⁸. Kontrakt na tę robotę podpisany był 26. kwietnia. Robota zaczęta d. 29. maja. (Wiele żądał a znacznie [mniej — przypis ATP] bo ledwo 4tą część wziął za tę robotę, zdaje się że wprzód co innego ugodzono a potem co innego robić kazano).

24. maja. — Dziś wyjechałem do Tyńca od odmalowania w refektarzu letnim dwóch obrazów na suficie alfresco, jeden Ś. Benedykta w kontemplacji, 2gi Kazimierza króla Polski fundatora zakonu tynieckiego⁵⁹. Zakończył d. 26. t.m. — od tego dał mu X. Przeor 2 fl.

21. lipiec. — Dziś zaczynam b. Józefa de Cupertino. Obraz ten do ołtarza u Xży Franciszkanów⁶⁰ zakończył d. 9. sierpnia, za który wziął fl. 10.

28. sierpnia. — Dziś zacząłem malować u OO Franciszkanów na fest b. Józefa de Cupertino. Skończył d. 5 7br is. — Było to przygotowanie do uroczystości beatyfikacji, który to odpust zaczął się u Franciszkanów d. 8. września a skończył 11 t.m.⁶¹.

19. września. — Dziś zacząłem i OO Dominikanów podwod⁶² pod obraz Różańcowy⁶³. Zakończył d. 23 września.

25. — Dziś wziąłem⁶⁴ konkluzijkę⁶⁵ karmelicie

4. Saturnin Świeżyński, Wnętrze kościoła Mariackiego w Krakowie. Stan sprzed restauracji z lat 1889—91 z XVIII-wiecznym wystrojem i polichromią Andrzeja Radwańskiego. Oryg. w Muzeum Narodowym w Krakowie (dalej: MNK).

na Piasek⁶⁶. — Skończył d. 26. września, za którą wziął 4 tyńfy.

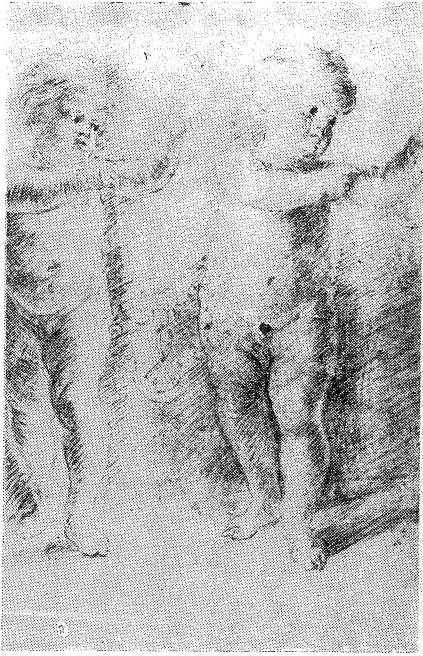
9. listopad. Dziś zakończyliśmy w wielkim korze u P. Maryi.

20. — Dziś odebrałem pocztę z Drezna, żeby jechać zaraz pocztą. (Był to list zapewne od Placydego architekta, który mieszkał u Radwańskiego w Krakowie, potem pojechał do Drezna, żonę zostawiwszy w Krakowie, stamtąd pisywał. Później został on zięciem Radwańskiego. Obacz niżej pod d. 7. listopada r. 1756. — Zaś r. 1757 trzymał dzierżawą wójtostwo Chełm od kapituły krak. na imię Zofii z Radwańskich żony swej)⁶⁷.

22. listopada. — wyjechał z Krakowa przez Opawę, Świdnicę, Lignicę⁶⁸, Bunzlau⁶⁹, Bautzen (Budissin)⁷⁰ i stanął w Dreźnie d. 5. grudnia. 6. grudnia. — Dziś zacząłem malować na Teatronie⁷¹.

8. — Dziś byłem awizowany, że nie zdam się do tej roboty, którą zacząłem (może dlatego, że Polak), d. 9go nic nie robiłem.

5. Andrzej Radwański, Rysunek dwojga dzieci. ołów, papier. MNK rkps nr 316.174, s. 52, repr. Z. Malinowski, Kraków.

13. — Dziś powtórnie byłem awizowany, że tylko zł 4. na dzień brać będę.

18. — Dziś przestałem robić na Teatronie. Dziś też dano mi ad rationem 5. reichstalerów.

1754. d. 9. stycznia. — Dziś odebrałem 25. reichstalerów od p. Cataneo Inspektora Teatr. (?).

16. stycznia. — Dziś kupiłem książkę Etz-Kunst za fp. 2 1/2.

18. — Dziś wyjechałem z Drezna do domu przez Pragę, gdzie stanął d. 21. stycznia.

3. luty. — Jadąc z Pragi przez Pszczynę, Andrychów, Wadowice, Liszki stanął w Krakowie.

15. marca. — Dziś uczyniłem jurament i wpi-
sałem się in Album Universitatis ⁷².

7. kwietnia. — Dziś wziąłem za obraz P. Jezusa Bolesnego od Pani Cześnikowej czerw. zł. 2.

10. — Dziś wziąłem od X. Honorego Karmelity, profesora teologii u Ś. Michała fl. 1 za konkl. tuszowanie. — Dziś też zgodziłem się z P. Januszewiczem z Nowego Miasta o obraz Różańcowy na zasuwę do ołtarza w Nowem Mieście u fary za fl. siedm. ⁷³.

19. — Wczora zgodziłem się z X. Prałatem P. Mariackim o chor mniejszy w tymże kościele za fl. 80 ⁷⁴, zaś od strony Krzyża i Ś. Stanisława i pod chórem i nad Loretem za czerw. zł. 30 ⁷⁵.

4. maj. — Dziś zakończyłem obraz Różańcowy do Nowego Miasta, którym malował blisko 2. niedziel.

27. — Dziś zaczynam u P. Maryi malować przed P. Jezusem.

1. czerwca. — Dziś na pierwszym rusztowaniu skończyłem u P. Maryi przed P. Jezusem.

5. — Dziś zacząłem malować w małym chórze u P. Maryi.

18. — Dziś zakończona jedna strona od P. Jezusa u P. Maryi malować.

27. — Dziś zacząłem przed Ś. Stanisławem u P. Maryi.

3. lipca. — Dziś jadę do Tyńca do malowania kaplicy Ś. Scholastyki, — którą zaczął malować d. 5. lipca.

24. — dziś wziąłem fl. 1 od P. Łubieńskiego za pracę moją we dworku na Wesołej ⁷⁶.

13. września. — Dziś skończyłem pod chórem wielkim (P. Maryi).

5. października. Dziś kopułę w Tyńcu zakończyłem.

31. — Dziś też zakończyłem w Tyńcu kaplicę Ś. Scholastyki. Dziś także skończyłem u P. Maryi w małym chórze.

7. listopada. Dziś wyjechałem z Krakowa do Jędrzejowa na poprawienie sufitów.

15. — Dziś na sesji przyobiecałem alfabet porysować nasz do naszej stancji (alfabet malarzski), w rekompensie zaś to dla mnie, że będę wolny od wszelakiego officium ⁷⁷ cały rok.

Rok 1755. D. 18. stycznia. — Dziś wyjeżdżam do Częstochowy na robotę katafalku P. Wojewody Jabłonowskiego ⁷⁸. Stanął tam d. 20. stycznia.

23. stycznia. — Zacząłem malować kompartymenta pogrzebowe ⁷⁹.

8. marca. — Dziś skończyłem katafalk w Częstochowie i odebrałem fl. 30 od roboty.

8. kwietnia. — Dziś się przeprowadziłem do kamienicy franciszkańskiej na mieszkanie ⁸⁰, które najął za fp. 110. rocznie.

2. maja. — Dziś zacząłem malować bibliotekę w Mstowie ⁸¹. Skończył d. 19. maja.

6. Andrzej Radwański, Rycerz z chorągwią, rys. lawowany, papier. MNK, rkps nr 316.174, s. 55, repr Z. Malinowski, Kraków.

21. — Wyjechałem z Mstowa do Częstochowy. Dziś odebrałem od roboty mstowskiej fl. 18.
 10. czerwca. — Dziś zacząłem ambit malować w Tyńcu⁸². Od roboty zgodziłem się fp. 200.
 11. lipca. — Dziś zaczynam w Pernusowskiej kaplicy u P. Maryi malować⁸³. Skończył ją 14 augustii za robotę fl. 20.
 18. — Dziś kupiłem kuponstychów za fl. 12⁸⁴.
 6. września. — Dziś mi dano dwa palety z ratusza na serwisgeld gr. 12. na barwę zł. 2⁸⁵.
 9. — Dziś zacząłem malować Grób Boży u WW. ŚS. ugodzony fl. 20⁸⁶. Skończył d. 31. października.
 18. październ. — Dziś skończyłem sufit u P. Kasztelana Inowrocławskiego od roboty fl. 8.
 19. listop. — Dziś wziąłem od X. Tarskiego fl. 1 za P. Jezusa.
 6. grudnia. — Wczora zacząłem sufit u Xdza Przeora na przeoracie w Tyńcu.

1756. — d. 2. kwietnia. — Dziś skończyłem Grób Boży do Ś. Wojciecha⁸⁷, zaczęty 11. marca, za robotę fl. 8.
 11. maja. — Dziś zacząłem malować sufit kościelny u PP. Wizytek⁸⁸. Skończył d. 4. augusti, za robotę czer. zł. 100.
 10. sierpnia. — Dziś wyjeżdżam do Dąbrowy na robotę pogrzebu Xcia Lubomirskiego⁸⁹.
 11. październ. — Dziś tu przybył z Wiednia Laurentius Titian de Veccelli Weneta od Akademii Wiedeńskiej alienowany⁹⁰.
 10. 7bri⁹¹. — Malarz widzę miniaturowy, miał testimonium⁹² jako do rysowania. Ten jedzie do Xcia Radziwiła do Akademii Białeńskiej na informację młodzi w rysowaniu. Miał kontrakt od Xcia pensji rocznej fl. 150. Stał [będzie — przypis ATP] z oficerami, drwa na zi-

7. Andrzej Radwański, *Św. Hieronim (?)*, rys. piórkim, papier. MNK, rkps nr 316.174, s. 66, repr. Z. Malinowski, Kraków.

8. Andrzej Radwański, *Mnich*, rys. piórkim, papier. MNK, rkps nr 316.174, s. 80, repr. Z. Malinowski, Kraków.

mowe potrzeby, stancję, a ten kontrakt był na latosiu⁹³.

7. listopada. — Dziś był ślub mojej córki Zofii z P. Placydem architektem, kapitanem w Mogile. — d. 9. list. Dziś były przenosiny Zosine do P. Placydowego. (Zapewne to była już druga żona, gdyż mieszkając u Radwańskiego r. 1754 już był żonaty)⁹⁴.

12. — Dziś wziąłem od katafalka u Ś. Floriana P. Wojewody Sieradzkiego fl. 6.

20. — Na zawdzięczenie P. Bogu mojemu, że dał mi dożyć tego roku i chrzest Ś. dziś odebrać, już to 45. dziś się kończy rok i zaczynający 46. stanowią (?) (Było to pobożne postanowienie odprawienia modlitw).

29. — Dziś Kandydę na lat 3, Marcysię na rok 1 dałem do Panien Wizytek do edukacji.

R. 1757 d. 2. stycznia. Przybył tu malarz z Pragi nazwiskiem Molitor. (Tu Radwański jest niewyraźny i zdaje się, że to mowa o Franc. Ign. Molitorze)⁹⁵.

29. marca. — Dziś zaczęliśmy malować salę u P. Starosty Dunina, zgodzone na fl. 15.

3. kwietnia. — Dziś P. Jan Piotr Molitor malarz z Pragi umarł przed samym południem. Pochowany d. 4. kwietnia u WW. Świętych. (Ten musiał być dawniej osiadły w Krakowie).

18. kwietnia. — Dziś była nasza elekcja, potwierdzono mnie seniorem.

29. — Dziś zacząłem malować na facjacie w Druchni⁹⁶.

6. czerwca. — Dziś skończyłem frukta i kwiatki w trzech sztukach dla siebie.

9. — Dziś Wniebowzięcie przekopowałem od nieboszczyka Molitora.

9. Andrzej Radwański, *Kuszenie św. Marii Magdaleny* (?), rys. piórką, papier. MNK, rkps 316.174, s. 100, repr. Z. Malinowski, Kraków.

22. — Dziś się zgodziłem z X. Prałatem o kaplicę Ś. Łazarza za fl. 10⁹⁷.

28. — Dziś odebrałem od P. Banaczkowskiego fl. 2. za dwa obrazy do Imbrowic⁹⁸, Ś. Jana Kantego i św. Michała⁹⁹.

5. lipca. — Zaczęłem dziś malować w kościele WW.OO. Franciszkanów sklepienie in praezbiterio w Krakowie. Szczególnie na chwałę P. Bogu i cześć św. Franciszka bez zapłaty, przy ich wikcie i farbach i oni też sami dopomagający tegoż malowania. Zakończył malować 9 sierpnia.

10. — Dziś wziąłem 2 fl. na Ś. Joachima do Jędrzejowa od X. Pisarza.

29. — Dziś wziąłem od X. Promotora Różańcowego Dominik. Krak. fl. 5., dawniej 2. łyżki srebrne, na malowanie nad gradusami przed grobem Ś. Jacka¹⁰⁰, które malowanie skończył 15. sierpnia.

18. sierpnia. — Dziś zacząłem malować obicie na drelichu u Ś. Ducha.

2. — Dziś wziąłem 5 fl. od X. Promotora na malowanie nawy od Ś. Jacka aż do Ś. Katarzyny Sen.¹⁰¹, zgodziłem się za fl. 12, przy jego wikcie.

3. września. — Dziś skończyłem drugi szpaler u Ś. Krzyża¹⁰².

7. — Dziś mi przynieśli ramę na B. Iwona fundatora Ś. Ducha do tychże XXży. Zaczęłem malowanie w kaplicy N.P.Bolesnej u OO. Franciszkanów w Krakowie¹⁰³.

9. — Dziś zacząłem B. Iwona Odrowąża do Ś. Krzyża, skończyłem d. 13. t.m.

1. października. — Dziś wierzch skończony w kaplicy N.P.Bolesnej u OO. Franciszkanów malowaniem, szczególnie na cześć i chwałę tejże,

J. X. Prałatowi Ś. Ducha podałem terminatę szpalerów dwóch, po obu stronach jest łokci 76 1/2. — B. Iwona łokci 8 1/2, więc wszystkiego uczyni łokci 85. Na tom był wziął czerw. zł. 1 to uczyni tynfów 14 gr. 8, więc mi przypadnie tynfów jeszcze 70 i fl. 1.

2. — Dziś malowałem w oknie u P. Festmantla cztery cnoty¹⁰⁴.

5. listopada. — Dziś w kaplicy P. Jezusa przy schodach Ś. Jacka skończyłem malowanie jak się kończy cyrkuł arkady¹⁰⁵.

7. — Dziś św. Teklę maluję dla P. Awedyka¹⁰⁶.

11. — Dziś zgodziłem się o malowanie kościoła OO. Franciszkanów za 6000 zł. (3000 ad interim)¹⁰⁷.

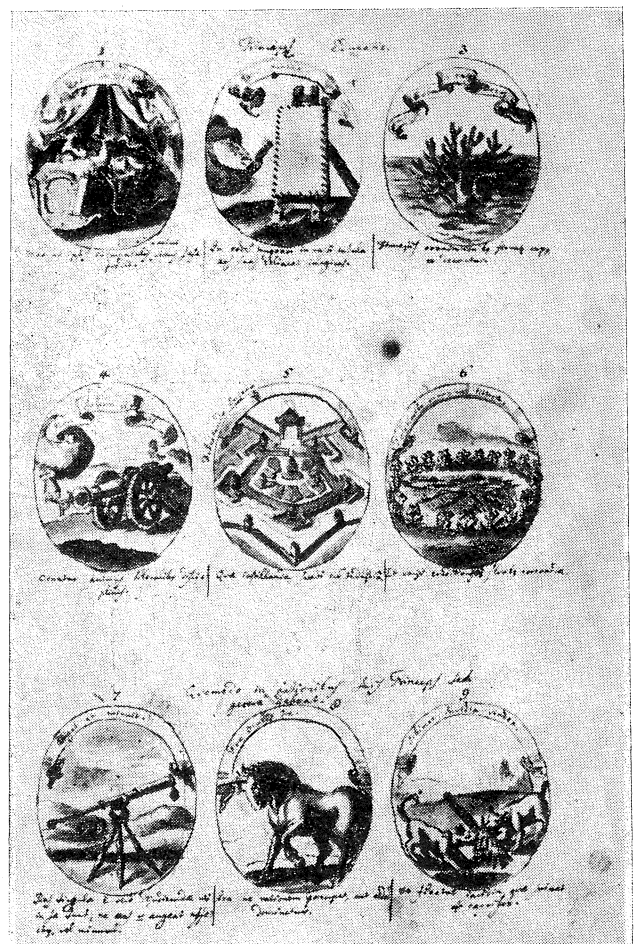
16. — Dziś zacząłem jeszcze malować u Dominikanów.

25. — Dziś wziąłem zadatku fl. 30 od OO. Franciszkanów krak. na malowanie kościoła onychże.

4. grudnia. — Dziś górą nawa od Ś. Jacka skończona i dziś zacząłem malować w kaplicy św. Jana Chrzciciela¹⁰⁸.

17. — Dziś wierzchem w kaplicy Ś. Jana Chrzciciela u OO. Dominikanów skończyłem i prze-

10. Andrzej Radwański, *Emblematy*, farby wodne, papier. MNK, rkps nr 316.174, s. 28, repr. Z. Malinowski, Kraków.

- stałem dla zimna. Zgodziliśmy się z Xdzem Promotorem od kaplicy P. Jezusa i Ś. Jana za fl. 20.
1758. Dziś zacząłem Octo Beatudines¹⁰⁹ do konfesjonałów OO. Franciszkanów Krak. do kaplicy N.P.Bolesnej.
3. lutego. — Dziś zacząłem Ś. Józefa dla P. Korczyńskiego do Czermińskiego kościoła¹¹⁰.
8. — Dziś podmalowałem męczennika Ś. Franciszkanina.
10. — Dziś malowałem 2go męczennika.
13. — Dziś 3go Franciszkanina podmalowałem.
14. — Dziś Ś. Teklę podmalowałem.
15. lutego. — Dziś podmalowałem N. Pannę z P. Jezusem z Ś. Janem Chrzycielem dla X. Gwardiana.
16. — Dziś zacząłem Ś. Joachima do Jędrzejowa na zasuwę¹¹¹.
18. — Dziś zacząłem ŚŚ. Teofila i Szymona dla X. Gwardiana.
22. — Dziś skończyłem Ś. Teklę do Nowego Miasta.
23. — Dziś podmalowałem Ś. Iwona do Nowego Miasta, który mi był zapłacony dl. 1. od X. Gwardiana Nowomiejskiego. — skończył ten obraz d. 28 lutego.
7. marca. — Dziś zakończyłem Ś. Joachima dla X. Pisarza, zgodzony za fl. 2.
10. — Dziś skończyłem N. Pannę małą dla X. Kassjana (Korczyńskiego, którego kazania są w druku).
11. — Dziś Ś. Tadeusza podmalowałem dla X. Prowincjała Franciszkańskiego do Gniezna.
13. — Wczora i dziś maluję obrazek dla X. Bieczyńskiego.
19. — Dziś u X. Piegaczewicza poprawiałem na (?).
24. — Dziś zacząłem podmalować obraz B. Józefa z Kupertynu do Zawichostu do Franciszkanów¹¹².
8. kwietnia. — Dziś podmalowałem skicet na serce Jezusowe do Panien Wizytek¹¹³ i Ś. Michała dla Pani Ciechanowiczowej.
18. — Dziś wyjechałem do Zielonek na robotę małego chóru¹¹⁴. Zacząłem malować d. 19. t.m. Skończył d. 26. tego m.
28. — Dziś zacząłem w krzyżu malować u OO. Franciszkanów krakowskich.
2. maj. — Od dziś za 4 niedziel obiecałem Ś. Augustyna dla Xdza Prałata Norbertańskiego do Krzyżanowic.
8. — Zacząłem malować u OO. Dominikanów na Ś. Katarzynę Seneńską.
10. — Dziś wierzchem kończę u OO. Franciszkanów w lunetach nad N. Panną w krzyżu¹¹⁵.
13. — Dziś skończyłem nad Ś. Katarzyną u OO. Dominikanów krak., a zacząłem malować nad Ś. Antonim u OO. Franciszkanów¹¹⁶.
16. — Dziś zacząłem podmalować Ś. Augustyna do Krzyżanowic.
30. — Dziś odebrałem od X. Proboszcza Krzyżanowickiego (?) fl. 3 za Ś. Augustyna i fl. 1 na Ś. Laurentego, który mam wystawić na Wizytację N. Panny (?) X. Chryzologa Rechczyńskiego.
14. czerwca. Byłem tentowany od P. Awedyka o malowanie kościoła św. Wojciecha i po ostatnim targu stanąłem na 30 fl. od malowania¹¹⁷.
16. — Skończyłem Ś. Wawrzyńca do Krzyżanowic.
22. — Dziś w kopule wyżej, t.j. po okna zakończyłem u OO. Franciszkanów.
24. — Wczora odebrałem 6 fl. za obraz Ś. Józefa z Kopertynu od P. Kasztelana Połanieckiego. — Dziś 8. zł. od malowania na kamienicy WW.ŚŚ.¹¹⁸ od X. Pisarza Konsystorsk. — Dziś też zacząłem odnawiać malowanie u Ś. Jacka w kopule, w kaplicy tegoż w Krakowie u OO. Dominikanów.
8. lipca. — Wczora zgodziłem się z P. Awedykiem o malowanie u Ś. Wojciecha w kościółku w Rynku Krak. za fl. 26.
14. — Dziś zgodziłem się z PP. Kuśnierzami o kaplicę ich za fl. 6. (Kaplica ta jest u P. Maryi nad drzwiami czyli wchodem do kościoła od strony ulicy Floriańskiej).
19. — Dziś zakończyłem w kopule u Ś. Jacka u Dominikanów malowanie na szarym.
4. sierpnia. — Dziś rysuję nad chorkiem u OO. Franciszkanów, co mam malować architekturę i historię¹¹⁹. Zaczął malować d. 7. sierpnia.
10. — Dziś zacząłem malować i Ś. Wojciecha.
3. września. — Dziś odbyłem się z wierzchem u Ś. Wojciecha¹²⁰.
7. — Dziś nad drzwiami kościelnymi od Ś. Salomei u OO. Franciszkanów skończyłem obraz alfresco zaczęty d. 3. t.m.¹²¹.
9. paździer. — Dziś N.P.Niepokał. Poczęcia malowałem u Ś. Wojciecha pod chórem.
19. — Dziś po gżems skończyłem nad chorkiem u OO. Franciszk.
24. — Dziś zacząłem malować P. Jezusa w Ogroju u WW.ŚŚ. — Skończyłem d. 25. ale Czyściec zostawiony na przyszły rok.
9. listopada. — Dziś w krzyżu prawie i przy organach małych jestem gotowy u OO. Franciszkanów.
7. grudnia. Ś. Paulina Biskupa malowałem dla Profesora.
1959. d. 7. stycznia. Dziś Serca Jezusowego dla Panien Wizytek obraz zakończyłem do ołtarza.
12. — Dziś wziąłem od X. Kassjana fl. 2 na abrys aeregacji prowincjalnej.
16. — Dziś Ośmioro Błogosławieństw skończyłem do konfesjonałów OO. Franciszkanów Krak.
1. luty. — Dziś Czyściec skończyłem na wielki ołtarz do WW.ŚŚ.
3. — Piramidy pocynam malować do katafalku WW.ŚŚ.¹²².
19. — Dziś skończyłem malowanie na schowanie kości u WW.ŚŚ.
20. — Dziś zacząłem malować w stancji X. Stępkowskiego w Kolleg. W.¹²³.
27. marzec. — Dziś zacząłem u X. Biegaczewicza malować płótna do Zielonek.
16. maja. — Dziś zaczynam u OO. Francisz-

kanów na rusztowaniu na wielkim chórze w pierwszym polu.

12. czerwca. — Dziś tęczy dokończyłem u OO. Franciszkanów a d. 13 zacząłem w 3ciem polu.
22. — Dziś 4tą historię nad organami u OO. Franciszkanów zacząłem.

6. lipiec. — Dziś zacząłem nad Miłosiernym P. Jezusem u OO. Franciszk.

9. — Dziś zacząłem u Ś. Wojciecha w kopule.
13. sierpnia. — Dziś po gźems w kopule Ś. Wojciecha skończyłem a zaczynam pod gzymsem.
25. — Dziś zaczynam w Kuśnierskiej kaplicy.
31. październ. — Wczora zakończyłem swoją ręką u OO. Dominikanów w kaplicy Ś. Jacka, tylko mi ludzie jeszcze kończą.

15. listopada. — Wczora zacząłem portrety malować ŚŚ. Męczenników i innych Franciszkanów u X. Kassjana. Dziś też wziąłem abrys od P. Sędziego na malowanie obrazu N.P.Niepokał. Poczęcia do Spytkowic do w. ołtarza ugodzony zł. 72. Zaczął podmalowanie d. 30 grudnia.

21. — Dziś zaczynam pierwszą stację do OO. Franciszkanów.

22. grudnia. — Dziś dokończyłem obraz P. Jezusa na zasuwę Miłosierdzia do OO. Franciszkanów Krak.

R. 1760. d. 14. lutego. — Dziś skończyłem obraz M.B. Bolesnej do Kongregacji szlacheckiej.

1. marca — Dziś dokończyłem portret X. Łaskowskiego do epitaphium u WW.ŚŚ.

17. — Dziś dokonany 10ty portret Błogosławionych do Nowego Miasta.

18. — Dziś 12ty zacząłem wyprawiać portret i dziś przestałem malować u X. Regenta.

20. — Dziś idę do X. Regenta do portretów jeszcze malowania.

22. — Dziś dokończyłem 15. portretów u X. Regenta i przestają robić u niego.

27. — Wczoraj zacząłem antepedium do B. Bronisławy¹²⁴.

29. — Dziś zacząłem do Grobu Bożego malować osoby do Sieciechowic.

31. — Dziś dokończyłem tegoż grobu, za który od roboty wziąłem fl. 22.

12. kwietnia. — Dziś skończyłem do bł. Bronisławy antepedium.

29. — Dziś u bł. Bronisławy malowałem upadek P. Jezusa.

2. maja. — Dziś zacząłem malować w oknach u Jezuitów u Ś. Piotra¹²⁵.

4. — Dziś malowałem Ś. Floriana w Zielonkach.

6. — Dziś 2gie okno skończyłem u Jezuitów. 3cie okno skończył d. 9. t. i 4te zaczął, a OO. Jezuici dali mu za 3. okna 9 tynfów prusakami, 10. polskimi tynfami.

10. — Dziś dokończyłem 4te okno a zacząłem 5te u Jezuitów. (Ogółem malował okien 19). Wczora Dziadek mi zadał 15 fl. na obraz N.P. Niepokal. Poczęcia na szkole Ś. Anny al fresco¹²⁶.

30. maja. — Dziś zaczynam malować w kościele staniąteckim¹²⁷.

10. czerwca. — Dziś wierzchem za ołtarzem gotów jestem w Staniątkach.

11. — Dziś zacząłem w drugim polu.

14. — Odebrałem od Panien fl. 180, dawniej zadatku także zł. 180.

Tu urywa się Dziennik Radwańskiego, gdyż w rękopisie skąd wypisywałem reszta kart urwania i brakuje końca.—

Opracował
ANTONI TOMASZ PIOTROWSKI

P R Z Y P I S Y

¹ Por. J. Jóźkiewicz, *Andrzej Radwański (1711—62) malarz* (dalej: Jóźkiewicz, Radwański), *Polski Słownik Biograficzny* tom XXX/1, z. 124, Ossolineum 1987 (dalej: PSB), s. 16—18.

² Wydatki związane z wprowadzeniem nowego wstroju nie znajdują odbicia w archiwaliach kościoła: rkps 3352 — wydatki i wpływy za lata 1720—40, rkps 3353 „*Rejestr percepty i expensy kościoła Najśw. Panny Maryi w Rynku Krakowskim ab anno 1732*” prowadzony do r. 1755, rkps 3354 — wydatki z lat 1739—43, rkps 3355 — wydatki z lat 1744—47, rkps 3356 „*Rejestr dochodów i wydatków kościoła archiprezbiterialnego Najświętszej Panny Maryi pod tytułem Wniebowzięcia w Rynku Krakowskim roku pańskiego 1756*” doprowadzony do r. 1777. Potwierdzaoby to przypuszczenie, że Jacek Augustyn Łopacki jako archiprezbiter kościoła Mariackiego finansował te roboty z własnych funduszy, por. Jan Kuś, *Działalność kulturalno-artystyczna ks. Jacka Augustyna Łopackiego (1690—1761)*, „*Nasza Przeszłość*” XL, s. 196—246, przypis 19 na s. 209.

³ Z. Gajda, J. Lepiarczyk, *Jacek Augustyn Łopacki, Polski Słownik Biograficzny* tom XVIII, Ossolineum 1973 (dalej: Gajda Lepiarczyk, Łopacki), s. 405—406.

J. Lepiarczyk, *Architekt Franciszek Placidi, Rocznik Krakowski XXXVII*, 1965 (dalej: Lepiarczyk, Placidi), s. 63—126.

⁴ Archiwum Państwowe w Krakowie (dalej: APK), *Teści Ambrożego Grabowskiego* (dalej: TAG), sygn. E 24 zatył. „*Kraków, zbiór pism tyczących się dziejów miasta Krakowa, jako też Akademii, szkół, burs, po-bożnych zakładów itp. oraz opisu pomników, kościołów, gmachów i okolic jego*”. Na s. 9—11 wstęp zakończony słowami: „*Pisałem w Krakowie na końcu 1836 r. Ambroży Grabowski księgarz i obywatel miasta Krakowa*”. Na s. 1581 tytuł: „*Oddział 8my o malarzach polskich wiadomości*”. Na s. 1583—1587 informacja Grabowskiego o Radwańskim. Dziennik na s. 1589—1602. Pierwszy wpis datowany na 10 stycznia 1745 ostatni na 14 czerwca 1760, po czym dziennik się urywa. Ze wspomnianego wstępu wynika, że Grabowski przepisał wybrane przez siebie wpisy stanowiące fragmenty znacznie większej całości. Część dziennika jest też przepisana w tece E 119 poczynając od daty 21 listopada 1759. Tu też pojedyncze wpisy z okresu wcześniejszego. Między oboma tekstami nie ma poważniejszych różnic treściowych, a tylko niewielkie różnice w pisowni. Grabowski nie tylko dokonał selekcji notatek Radwańskiego ale też wprowadził własne uwagi lub skróty, przypuszczalnie dłuższych wpisów Autora Dziennika, częściowo umieszczając je w nawiasach. Generalnie różnica pomiędzy oryginalnym tekstem a wstawkami i przeróbkami kopisty wyraża się w odmiennej formie gramatycznej — tekst Radwańskiego pisany jest w pierwszej osobie, a dodatki Grabowskiego w trzeciej osobie liczby pojedynczej. Za podstawę opracowania przyjęto tekst z teki E 24, jako pełniejszy.

⁵ Grabowski określa to następująco:
„Porządniejszy od innych Radwański zostawił zapisy, z których się o mnogich jego pracach dowiedzieć można. Przez przeciąg lat kilkunastu (od r. 1745 do 1760) prowadził on dziennik, w którym zapisywał (żadnego dnia nie opuszczając) czy była pogoda, wiatr, mróz lub ślota. W tym to dzienniku meteorologicznym mieszał on Bóg wie jakie wiadomości, jako to tyczące się sztuki malarskiej, wypadki znaczniejsze, lekarstwa praktyczne na różne słabości, treść słyszanych kazań, odprawione nabożeństwa, komu i wiele pieniędzy pożyczył, jakie suknie sprawił itp., notaty gospodarskie — nie zaniedbując zapisów o swoich zatrudnieniach malarskich. Co zatym malował?... wypisałem z pomienionego dziennika: — jak malował?... niech osądzą powołani.” por. Teka E 24 s. 1583. Żałować należy, iż nie możemy poznać tego tekstu w oryginale.

⁶ Pewnym wyrównaniem wspomnianego wyżej braku może być tzw. „Memoriał zawdzięczenia krótko zebrany, ab A° 1731 ad A° 1738 za pokazane dobrodziejstwa ab A° 1725 ad A. 1730” czyli własnoręczny spis prac Radwańskiego wykonanych dla krakowskich pijarów jako odwdziczenie za pobyt i naukę w ich kolegium — APK, TAG, E 122, k. 80—81. Sposób prowadzenia prywatnych notatek przez Andrzeja Radwańskiego ilustruje tom zapisków rękopiśmiennych o charakterze *Silva Rerum*, zachowany w Muzeum Narodowym w Krakowie, oznaczony sygn. 316.174, ofiarowany tu w grudniu 1973 przez potomków Michała Stachowicza jako jego szkicownik, bowiem zawiera kilka rysunków tego artysty pochodzących z 1794 r., wykonanych na wolnych stronach notatnika, który znalazł się niewiadomym sposobem w jego posiadaniu. Charakter pisma porównywany z zachowanymi w tekach Grabowskiego oryginalnymi listami Radwańskiego nie pozostawia wątpliwości co do autorstwa notatnika. Także charakter stylowy zamieszczonych w tekście rysunków wskazuje na przynależność do sztuki późnego baroku i można je datować na połowę XVIII wieku, co potwierdzają daty, a mianowicie 26.12.1755 na s. 55, 14.01.1745, 25.VI.—26.VIII. 1745 i 1756 zamieszczone przy notatkach (s. 6, 22, 169). Na s. 22 zamieszczona jest wzmianka o wykonaniu przez autora zapisków malowideł ściennych w kościele wizytek w Krakowie w 1756, a na s. 169 informacja o pracach w Strzałkowie, gdzie Radwański działał w okresie pomiędzy 1739—1748 rokiem. Natomiast zamieszczone na końcu tomu (s. 189—230) ilustracje porządków architektonicznych wg Vignoli z opisami w języku niemieckim mają inny charakter stylowy i są zapewne autorstwa Michała Stachowicza (zm. 1825) lub jego syna Baltazara.

Notatnik liczy 230 stron, jest częściowo zdestruowany — na pierwszej stronie jest dalszy ciąg wcześniej rozpoczętego tekstu o kolorach. Na s. 6 (pomyłkowo oznaczonej jako s. 7 i ta błędna numeracja ciągnie się aż do s. 167) rozpoczyna się „Wykład olejków wybornych, pożytecznych i sposobnie destylowanych, jako też i innych loków z Węgier, z miasta Waradinu [zap. Waraźdyn — przypis ATP], ludzom postronnych państw do zażywania, z książeczki wypisane, które Węgrzyny z olejkami chodząc przy sobie noszą. Ja wypisał one roku 1745 d. 12 januarii.” Na s. 10 rozpoczyna się „Apteczka domowa, którą w niedostatku medyka snadno zdrowia człowiek poratować może” i ciągnie się do s. 21 włącznie, zawierając 159 pozycji. Na s. 22 jest opis treści malowideł wykonanych dla wizytek krakowskich. Strony 23—28 zajmują przedstawienia symboliczne (101 sztuk) w postaci rysunków owalnych, po 9 na każdej stronie z podpisami łacińskimi z ogólnym tytułem „*Princepsis educatio*”. Na dalszych stronach podobne przedstawienia lub ilustracje całostronicowe, o charakterze projektów lub studiów większych malowideł. Strony 116—139 zajmuje „*Cosmographia seu de mundi systemate albo też informacja cosmograficzna o sferze świata*”, strony 140—143 „*Ordo et numerus Ecclesiarum Archidieocesis Gnesnensis*”. Na stronach 144—151 znalazła

się „*Informacja geograficzna o sferze ziemnej świata*”, po niej na s. 152—154 wiadomości „*O miarach geometrycznych*”, a dalej na s. 157—158 „*Informacja statyczna opisana o wagach i monecie*” oraz na s. 159—165 rozważania o pieniądzu w różnych krajach i o historii pieniądza w Polsce z podaniem dat aktów prawnych dotyczących spraw monetarnych z lat 1105—1433.

Powyższy tom notatek jest cennym materiałem mogącym posłużyć do różnorodnych badań nad stanem umysłowości przedstawicieli polskiej inteligencji tamtej epoki, tworzących rodzaj prywatnych encyklopedii na własny użytek, będących wyrazem potrzeby zaspokojenia wielorakich aspiracji intelektualnych, zapewne praktycznie zredukowanych koniecznością zapewnienia egzystencji własnej i swych najbliższych.

⁷ Por. Biblioteka Czartoryskich rkps 1131, „*Aktorat kongregacji malarskiej od 1747 roku*.” Są tu zamieszczone liczne, nie pozbawione akcentów humorystycznych, informacje o konfliktach między malarzami na tle zawodowym i obyczajowym, wśród których nigdy nie pojawia się nazwisko Radwańskiego.

⁸ Zdanie to pochodzi, jak i szereg dalszych, umieszczonych częściowo w nawiasach, od Grabowskiego, por. przypis 4.

⁹ Brzegi wieś w d. pow. jędrzejowskim w d. woj. kieleckim.

¹⁰ Był to dalszy ciąg prac Radwańskiego związanych z odnową kościoła cysterskiego p.w. św. Wojciecha po pożarze w 1726 r. przeprowadzona przez opata Wojciecha Ziemnickiego w l. 1728—54, w wyniku której wystrój wnętrza gruntownie przekształcono, por. *Katalog Zabytków Sztuki w Polsce* (dalej: KZS) tom III woj. kieleckie pod red. J. Łozińskiego i B. Wolff, z. 3 pow. jędrzejowski, Warszawa 1957, s. 8. Główne prace malarskie przypadły na lata 1734—39, kiedy Radwański wykonał polichromię wnętrza, por. APK, TAG, E 122, k. 82. Polichromia ta została, po kolejnym pożarze, przemalowana częściowo przez Wojciecha Gutowskiego zm. 1812, por. A. Grabowski, *Mozajka złożona z wiadomości starożytnych* (...), *Biblioteka Warszawska*, tom 4, Warszawa 1855, s. 62.

¹¹ Strzałków, wieś w d. pow. Busko-Zdrój w d. woj. kieleckim.

¹² Terminem tym określa się skrzyżowanie nawy głównej kościoła z transeptem czyli nawą poprzeczną.

¹³ Obrazy wykonane dla kościoła par. p.w. Ducha Świętego i Matki Boskiej Bolesnej budowanego w l. 1716—20 z fundacji Michała Kępskiego podczaszego braclawskiego i jego żony Teresy, przypuszczalnie według projektu Kacpra Bażanki, wykończony w 1740 r. konsekrowany w 1769 r. Wszystkie pięć obrazów zachowanych in situ, por. KZS tom II woj. kieleckie pod red. J. Łozińskiego i B. Wolff, z. 9 pow. pińczowski, Warszawa 1961, s. 48.

¹⁴ Terminem tym określa się łuk tęczy, czyli arkadę na przejściu z korpusu kościoła, a w przypadku kościołów wielonawowych z nawy głównej do prezbiterium.

¹⁵ Chodzi niewątpliwie o Pilić i kościół z klasztorem fundowany przez Marię Józefę z Wessłów Sobieska, żonę królewicza Konstantego, zbudowany w l. 1743—46, formalnie konsekrowany przez bpa Andrzeja Załuskiego 14.05.1747. Pierwsza polichromia miała być, jak pisze F. Gruszczyński, wykonana dopiero w 1829 r. przez malarzy Kolańskiego i Czajkowskiego — por. Fr. G. Gruszczyński, *Kościół i klasztor oo. reformatów w Piliću, Pilića 1946*. Polichromia Radwańskiego zapewne nie zachowana lub w resztkach pod wspomnianą malaturą.

¹⁶ Sobków, wieś w d. pow. jędrzejowskim w d. woj. kieleckim, kościół NM Panny zbudowany ok. 1560 i 1 poł. XVIII w. Polichromia przypuszczalnie niezachowana — por. K. Józkiewiczówna, *Andrzej Radwański — malarz krakowski 1711—1762, Rys życia i twórczości, Biuletyn Krakowski* tom III, Kraków 1961 (dalej: Józkiewiczówna, Radwański, BK), s. 173.

¹⁷ Niewątpliwie zdanie Grabowskiego zastępujące

wpis Radwańskiego, może bardziej rozbudowany treściowo.

¹⁸ Ad Maiorem Dei Gloriam — Na większą chwałę bożą.

¹⁹ Wnętrze w pałacu biskupów krakowskich wzniesionym w l. 1637—1641 z inicjatywy bpa Jakuba Zadzika, przypuszczalnie według projektu Jana Trevano, zrealizowanym przez Tomasza Poncino — A. Miłobędzki, *Architektura polska XVII wieku*, Warszawa 1980, s. 196.

²⁰ Guido Antoni Longhi, architekt z Wenecji, zm. w Warszawie, czynny w Kielcach w 1748 r., skąd 20 stycznia napisał list do Radwańskiego. Wcześniej prowadził budowę kościoła jezuitów w Kobylce (ukończonego po jego śmierci przez Jakuba Fontanę) w l. 1740—71, będąc jego projektantem — St. Łoza, *Architekci i budowniczy w Polsce*, Warszawa 1954, s. 179, szp. 1; Lepiarczyk, *Placidi*, przypis 146 na s. 107; M. Karpowicz, *Sztuka polska XVIII wieku*, Warszawa 1985, s. 102.

²¹ Dmenin, wieś w d. pow. radomszczańskim w d. woj. kieleckim.

²² Tego miesiąca. Skrót ten powtarza się dalej.

²³ Dźwiganie Krzyża.

²⁴ Złożenie do Grobu.

²⁵ Niech będzie pochwalone Imię Pańskie.

²⁶ Jan Fryderyk Sapieha (1680—1751), kanclerz wielki litewski od 1735, autor wielu prac historycznych — *Encyklopedia Powszechna Orgelbranda*, tom 22, Warszawa 1866, s. 939—40.

²⁷ Kaplica w przyziemiu pn wieży (hejnałowej) kościoła Mariackiego w Krakowie, zwana też kaplicą Złoczyńców. Polichromia zapewne nie zachowana — KZS, tom IV, *Miasto Kraków, cz. II Kościoły i klasztory Śródmieścia 1, pod red. A. Bochnaka i J. Samka*, Warszawa 1971 (dalej: KZS, K, II, 1), s. 25.

²⁸ Powinny być Małogoszczy.

²⁹ Zapewne Michał Kunicki, archodiakon i sufragan krakowski, biskup tyt. arsienski, opat mogiłski, zm. 1751 — L. Łętowski, *Katalog biskupów, prałatów i kanoników krakowskich* (dalej: Łętowski, Katalog), tom 3, Kraków 1852, s. 217—218.

³⁰ Notatka pochodząca od Grabowskiego.

³¹ Obiekt przy ulicy Św. Jana 20. Według Grabowskiego „jest to dom narożny w ulicy S. Jana, z Rynku idąc na rogu drugiej ulicy poprzecznej po lewej ręce, teraz dom Popiela” — APK, TAG, E 19, s. 507. Radwański mieszkał tam w l. 1753—54 — A. Chmiel, *Domy Krakowskie, Ulica Św. Jana, cz. I, Biblioteka Krakowska nr 61*, Kraków 1924, s. 50. Obiekt powstał z trzech jednopiętrowych kamienic średniowiecznych zakupionych w 1735 r. przez cystersów jędrzejowskich, którzy przebudowali je na swoją rezydencję w formie pałacu ukończonego w r. 1744, w formie późnobarokowej, zachowanej do dziś. W 1817 r. przeszedł on w ręce rodziny Popielów, o czym wspomina Grabowski, a następnie Rostworowskich. — J. Lepiarczyk, *Kamienica Kołtąta przy ulicy Św. Jana, Rocznik Krakowski*, tom XLVIII, 1977, s. 172—175.

³² Właściwie antependium, czyli frontale, tj. zasłona podstawy ołtarza.

³³ Informacja Grabowskiego w formie przypisu na s. 1592 w tece E 24.

³⁴ Architekt Franciszek Placidi, ur. 1710 lub 1715, zm. 1782 w Koźnicach, twórca m.in. kaplicy Lipskich przy katedrze krakowskiej, kościoła parafialnego w Morawicy, pałacu w Grabkach Wielkich, pałacu w Koźnicach, kościoła trzynitarzy na krakowskim Kazimierzu, fasady kościoła pijarów w Krakowie. Ożeniony był z Katarzyną, córką Andrzeja Zucchiego, architekta i malarza, której bratem był Karol Zucchi, architekt teatralny i dekorator zmarły później w Rosji, a także Wawrzyniec zmarły w Dreźnie w 1779 r., autor miedziorytów. Była to rodzina artystów weneckich, działających w różnych krajach Europy. Po śmierci Katarzyny Placidi ożenił się z córką Andrzeja Radwańskiego, Zofią ur. w 1740 r. w Jędrzejowie, a na ślubie w 1756 r. świadkami byli malarze krakowscy Łukasz Orłowski i Józef Komoniecki. Po

śmierci Placidiego Zofia wyszła za mąż za Wyczałkowski. — Lepiarczyk, *Placidi*, s. 70—72, 77, 79, 80.

³⁵ Kaplica pierwsza od wschodu przy nawie bocznej pn — KZS, K, II, 1, s. 3, 13. Polichromia Radwańskiego zastąpiona na początku XX w. malaturą J. Bukowskiego — por. tamże.

³⁶ Zapewne niezachowana — KZS, K, II, 1, s. 117—129.

³⁷ Prałatem tym był J. A. Łopacki, sprawujący tę godność od 12 maja 1723 roku. — Gajda, *Lepiarczyk, Łopacki*, s. 405—406.

³⁸ Zapewne kościół parafialny w Sieciechowicach, wsi położonej na pn od Krakowa, pochodzący z XIV w. — T. Chrzanowski, M. Kornecki, *Sztuka Ziemi Krakowskiej*, Kraków 1982, s. 82.

³⁹ Zapewne w kamienicy nr 9 w Rynku Głównym w Krakowie zwanej Bonerowską, jak też Firlejowską i Opalińską od kolejnych właścicieli. W XVIII w. Maria Zofia z Sieniawskich Czartoryska, wojewodzina ruska, sprzedała ją w 1733 r. synom Samuela Mitmana, który utrzymywał w niej handel „brabancki” — *Przechadzka kronikarza po Rynku Krakowskim*, Kraków 1890, s. 69, 207—208.

⁴⁰ Kamienica nr 18, będąca pierwotną siedzibą zakonu prezentek w Krakowie, remontowana w pocz. lat 50-ych XVIII w., a następnie wynajmowana prywatnym lokatorom — Archiwum klasztoru prezentek w Krakowie, rkps A X, I, 1 *Historia domowa Domu Paniien Sierot* (...) od r. 1621, k. 21. Obraz aktualnie usunięty z fasady w związku z trwającym od kilku lat remontem kamienicy.

⁴¹ Obraz nie zachowany lub przemaalowany, por. KZS, tom II woj. kieleckie pod red. J. Łozińskiego i B. Wolff, z. 12 pow. włoszczowski, Warszawa 1966, s. 61, 62.

⁴² Obecnie skrzydło pd klasztoru z refektarzem nie istnieje.

⁴³ Zapewne chodzi o kościół franciszkański w Krakowie. Obraz nie wzmiankowany w KZS, K, II, 1, por. s. 108—139.

⁴⁴ Por. przypis 38.

⁴⁵ Zapewne do kaplicy pod tym wezwaniem.

⁴⁶ W okresie międzywojennym jeszcze zachowany, por. J. Wiśniewski, *Historyczny opis* (...), Maryjówka 1932, s. 275.

⁴⁷ Rektorem tym był O. Domaradzki, a obiekt o którym mowa należał poprzednio do Karola Gonzagi Wielopolskiego, koniuszego wielkiego koronnego i został zakupiony przez Domaradzkiego w 1751 r. wraz z ogrodem, będącym własnością księcia Augusta Czartoryskiego, za kwotę 14.000 złp na „wille z ogrodem włoskim”. — St. Załęski, *Jezuici w Polsce* (dalej: Załęski, Jezuici), Kraków 1904, tom IV, cz. II, s. 770. Po kasacie zakonu jezuitów posiadłość przeszła na własność Akademii Krakowskiej i w 1783 założono tu, z inicjatywy profesora Jana Jaśkiewicza, ogród botaniczny — J. Dużyk, M. Francić, J. Lepiarczyk, *Kraków — trasy miejskie*, Kraków 1966, s. 126. Natomiast w l. 1788—90 willa przebudowana została na klasycystyczny budynek obserwatorium astronomicznego wg projektu warszawskiego architekta St. Zawadzkiego, a pod kierunkiem Feliksa Radwańskiego st., syna Andrzeja. Następna przebudowa miała miejsce w l. 1858—59. — T. Dobrowolski, *Sztuka Krakowa*, Kraków 1964, s. 470.

⁴⁸ Nie wzmiankowany w KZS.

⁴⁹ Por. przypis 34.

⁵⁰ Młyny w rejonie ob. ulic Łobzowskiej i Asnyka.

⁵¹ Nie potwierdzone archiwalnie — Archiwum Katedry krakowskiej, rkps 22, Akta z lat 1747—54 oraz rkps 23, „*Regestrum Fabricae ecclesiae cathedralis cracoviensis, Expensa pro fabrica Ecclesiae Cathedralis Cracoviensis a Hyacintho Łopacki canonico archiprezbitero cracoviensis uti procuratore fabricae a die 8 9bris 1731*”, s. 94—98, gdzie zamieszczone są wydatki z 1752 r.

⁵² Pierwsza kaplica w kościele Mariackim przylegająca od zachodu do nawy bocznej pn, zwana też Bonerowską.

⁵³ Po tym wpisie w tekście zamieszczonym w tece E 119 jest nast. zapis: „7. sierpnia. Oddaliśmy Marcysię do Panien Wizytek na edukację i daliśmy (?) zł 100 dico sto zł. polskich. R. 1753 dali drugie 100 fp. od Marcysi u PP. Wizytek.”

⁵⁴ Kanonik krakowski, doktor praw, wszedł do kapituły w 1749 r. — Łętowski, *Katalog*, tom 3, Kraków 1852, s. 335.

⁵⁵ Przypuszczalnie wieś Palczowice, określane wcześniej jako Palcewicze, gdzie zmarł w 1776 r. Andrzej Lipiewicz dr praw, kanonik krakowski, pleban w Luborzycy i Igołomii, od 1775 prowizor Bractwa Męki Pańskiej przy kościele franciszkanów w Krakowie — Łętowski, *Katalog*, tom III, Kraków 1852, s. 253.

⁵⁶ Prezbiterium kościoła.

⁵⁷ W tece E 119 następuje teraz zapis:

„12. marca. Dziś zgodziliśmy się o mieszkanie za zł. 70 w kamienicy XXZy Jezuitów S. Piotra na Grodzkiej ulicy wedle bursy, zadaliśmy za to 3 flor.”

Wymieniona bursa jurisperitorum składała się z dworku starosty ostrzeszowskiego Męcinińskiego i bursy starszej otwartej przed 1454 r., powiększonej w 1475 r. o tzw. dom i plac Warchałowski kupiony przez Długosza od Jana Całki z Niedźwiedzia. Zburzona w 1842 r. Oznaczona była w 1809 r. numerem 104 i 105 gmina I. Obok stała furta nr 106 też zburzona dla otwarcia wjazdu do sadów, a na tym miejscu założono ogród. Radwański mieszkał przypuszczalnie pod nr 103. Informacja ta uszła uwagi monografistki Radwańskiego, która w obu swych opracowaniach twierdzi, że przeniósł się on bezpośrednio z ulicy św. Jana na ulicę obecnie Franciszkańską, por. Józkie wicz, na ulicę obecnie Franciszkańską, por. Józkie wicz,

⁵⁸ Terminem sufit Radwański wielokrotnie określa sklepienie malowanego obiektu.

⁵⁹ Por. przypis 42.

⁶⁰ Niezachowany. Św. Józef z Kupertynu (1603—1663), beatyfikowany w 1753 r., kanonizowany w 1767 r. Postać godna zainteresowania przez historyków techniki, przypuszczalnie kontynuator lotniczych eksperymentów Leonarda da Vinci. — *Encyklopedia kościelna wydana przez M. Nowodworskiego*, tom IX, Warszawa 1876, s. 202—204.

⁶¹ Zapewne dekoracja okazjonalna.

⁶² Niewątpliwa pomyłka, zapewne Grabowskiego. Chodziło o podkład czyli zagruntowanie podobrazia.

⁶³ Nie wzmiankowany, por. KZS, K, III, 2, s. 114—201.

⁶⁴ W tece E 119 zamiast słowa „zadatem” jest wyraz „zacząłem”.

⁶⁵ „Konkluzja modlitw nazywa się forma, jaką się modlitwy we Mszy, paciierzach kanonicznych lub gdzie indziej zakończyć zwykły” — *Encyklopedia kościelna jw.*, tom XI, Warszawa 1878, s. 25.

⁶⁶ Kościół i klasztor karmelitów trzewickowych usytuowany na dawnym przedmieściu Piasek, zwanym też Garbary, u zbiegu ob. ulic Karmelickiej i Garbarskiej.

⁶⁷ Wg Lepiarczyka Placidi od 1747 r. przebywał na stałe w Polsce.

⁶⁸ Legnica.

⁶⁹ Bolesławiec.

⁷⁰ Budziszyn.

⁷¹ Był to teatr przy Zwingerze wzniesiony w l. 1718/19 przez M. D. Pöppelmana przy udziale A. i R. Manzo (wyposażenie wnętrz) oraz B. Permosera (rzeźby) kosztem 150.000 talarów, mieszczący 2.000 widzów i będący wówczas największym budynkiem teatralnym w Niemczech. W 1738 r. został przebudowany przez A. Zucchię, a następnie w l. 1749/50 powtórnie przebudowany i powiększony przez G. G. Bibienę i z tą przebudową wiązały się niewątpliwie prace nad nowym wystrojem wnętrz, w którym krótki udział miał Radwański. W teatrze drezdeńskim w okresie od panowania Augusta III do 1832 r. występowała opera włoska, w związku z czym określany był jako „Opernbau”. Przebudowany jeszcze raz w 1782 r., a następnie przekształcony na salę reductową spłonął w czasie powstania majowego w 1849 r., po

czym został rozebrany. — Kl. Hoffmannowa, *Drezno i jego okolice*, Warszawa 1858, s. 163; F. Löffler, *Das alte Dresden*, Dresden 1955, s. 125, 354.

⁷² Archiwum UJ, rkps 367, Album wpisujących się studentów i innych z lat 1721—1780. Na s. 206 pod datą 15 marca 1754 jest wpis: „Nobilis ac Virtuosus Andreas Adalberti Radwański Polonus Magister Artis Pictoriae.”

⁷³ Zapewne Nowe Miasto nad Pilicą, w którym kościół parafialny p.w. Opieki Matki Boskiej, fundowany w XV w. drewniany, w 1856 r. został zastąpiony przez nowy. — *KZS tom II, woj. łódzkie pod red. J. Łozińskiego*, z. 9 *pow. rawsko-mazowiecki, opr. B. Kopydtowski*, Warszawa 1953, s. 11. Brak informacji o obrazie.

⁷⁴ Nawa główna.

⁷⁵ Nawy boczne kościoła określone w ten sposób od znajdujących się w ich wschodnim zamknięciu ołtarzy św. Stanisława w północnej i Krucyfiksu Wita Stwosza w południowej. Loret czyli Kaplica Matki Boskiej Loretańskiej utworzona przez wydzielenie zachodniej części nawy północnej.

⁷⁶ Zapewne Kazimierz Łubiński, syn Bolesława generała majora wojsk polskich i saskich (1660—1740), kasztelan sandomierski, zm. 1765 starosta lelowski, poseł na sejm z ziemi krakowskiej. — J. Staszewski, *PSB*, tom XVIII, s. 474—475.

⁷⁷ Urząd. Powinno być „officii”.

⁷⁸ Stanisław Wincenty Jabłonowski (1694—1754), syn Jana Stanisława, wojewoda rawski od 1735 r., autor wierszowanego opisu kampanii bukowskińskiej za panowania Jana III Sobieskiego. — *Wielka Encyklopedia Powszechna PWN*, tom V, Warszawa 1965, s. 169, szp. 1.

⁷⁹ „Różne wycięcia boków tarczy na herbie rodu podniesionego z mieszczaństwa do godności szlacheckiej” — *Słownik Języka Polskiego* tom II, szp. 1.

⁸⁰ Według Józkie wiczówny tzw. dom „Przy wrotkach” stał obok wejścia do kościoła franciszkanów, naprzeciw pałacu biskupiego (nie zachowany) — Józkie wicz, *Radwański*, BK, s. 166. Określenie to jest nieprecyzyjne, a nawet błędne. Pierwotne, jedyne wejście do tegoż kościoła prowadzi przez północne ramie nawy poprzecznej, wychodzącej dokładnie na wylot ulicy Brackiej, a nie na pałac biskupi. Nie może wchodzić tu w rachubę obecne wejście zachodnie do kościoła przebite dopiero po restauracji kościoła po pożarze w 1850 r. Z kolei z analizy Planu Kołłątajowskiego wynika, co potwierdza zachowana ikonografia, że przed północnym ramieniem transeptu stała wówczas wieża. Natomiast na zachód od kościoła, w miejscu gdzie obecnie znajduje się obszar zazieleniony, stał szereg zabudowań, faktycznie naprzeciw pałacu biskupiego, i Radwański zamieszkał przypuszczalnie w jednym z nich.

⁸¹ Chodzi zapewne o bibliotekę klasztoru kanoników regularnych laterańskich, gdzie zachował się napis odnoszący się do ozdobienia jej wnętrza malowidłami w 1755 r., obecnie zatynkowanymi. — *KZS, tom VI, d. woj. krakowskie, pod red. I. J. Samków, z. 4, d. pow. częstochowski*, Warszawa 1979, s. 17.

⁸² Określenie niejasne, termin ten oznacza bowiem nawę obiegającą prezbiterium, której tu nigdy nie było.

⁸³ Zapewne kruchta południowa mieszcząca nagrobek rodziny Pernusów.

⁸⁴ Powinno być „kupfersztuchy”. Zapewne błąd Grabowskiego, bowiem Radwański znał niemiecki. — *APK, TAG, E 119, s. 372*. Grabowski twierdzi, że część notatek, zapewne tych pominiętych, była w języku niemieckim i po łacinie.

⁸⁵ Palet — wykaz należności podatkowych, zlecenie wybrania podatku lub kontrybucji. — J. Gierowski, *Rzeczpospolita w dobie upadku 1700—1740*, Wrocław 1955, przypis 21 na s. 22.

Serwisgeld — podatek uchwalony w XVIII w. przez radę miejską Krakowa, gdy zabrakło pieniędzy z opłat targowego i bramnego na utrzymanie piechoty miejskiej. — *APK, TAG, E 19, s. 142*.

⁸⁶ Kościół jeden z czterech najstarszych parafialnych w Krakowie, zburzony w l. 1835—38. — J. Klepacka, *Kościół WW. Świętych w Krakowie, Kronika Miasta Krakowa 1959—69*, Muzeum Hist. M. Krakowa 1962, s. 56—57.

⁸⁷ Kościół romański na Rynku Głównym w Krakowie, przebudowany w XVII i XVIII w.

⁸⁸ Archiwum SS. Wizytek w Krakowie, ulica Krowoderska 16. Sygn. B-II, nr C, lp. 87 „Kontrakt z Panem Andrzejem Radwańskim kunsztu malarskie względem malowania kościoła roku 1756 dnia 1 marca.” Umowa została zawarta pomiędzy przełożoną klasztoru Konstancją Urszulą Lubomirską i Radwańskim „względem odmalowania suffitu kościelnego”. Po „konflagracji” całego klasztoru i kościoła 23.07.1755, w wyniku której zniszczona została dekoracja sklepienia, postanowiono na nowo wymalować. Treścią malowideł miały być sceny z życia „dzieła, cnoty, cuda” św. Franciszka Salezego, księcia i biskupa geneńskiego, założyciela zakonu oraz bł. Joanny Franciszki Freniot de Chantal. Roboty miały być zaczęte na wiosnę „po ociepleniu” i Radwański przyrzekł zakończyć je 21 sierpnia tegoż roku własnymi farbami. Za pracę miał otrzymać 100 czerwonych złotych, z tego 30 przy zawieraniu umowy, a 70 po zakończeniu robót. Przełożona deklaruje wikt dla Radwańskiego i jego dwu ludzi w czasie pracy, zobowiązuje się zapewnić rusztowanie, wapno i mularza. Zgadza się też przyjąć na edukację dwie córki malarza, to jest starszą Martynę za opłatą za 1 rok, a młodszą na trzy lata bezpłatnie, tzn. bez opłaty za wikt i mieszkanie. Gdyby Radwański chciał je tu dłużej kształcić miał się umówić o zapłatę. Umowa przypuszczalnie spisana własnoręcznie przez Radwańskiego i przezeń podpisana z dopiskiem na końcu, że otrzymał 30 czerwonych złotych.

⁸⁹ Przypuszczalnie Józef Lubomirski zm. 1755 r., podstoli koronny, syn Jerzego Aleksandra wojewody sandomierskiego. — J. Gierowski, *PSB*, tom XVIII, s. 21—23.

Po powyższej notatce następuje linijka tekstu nieczytelna.

⁹⁰ Wawrzyniec Titiani de Vecelli, rysownik i malarz, profesor Akademii Sztuk w Wiedniu, czynny w l. 1730—65. — E. Rastawiecki, *Słownik malarzów polskich (...)* (dalej: Rastawiecki, Słownik), tom II, Warszawa 1851, s. 259.

⁹¹ Powinno być „9bri” czyli „novembri”.

⁹² Świadcstwo, zaświadczenie.

⁹³ Na ten rok.

⁹⁴ Por. przypis 34.

⁹⁵ Był to Jan Piotr Molitor, malarz zwany też w Niemczech Müller, ur. w 1702 r. w hrabstwie Westenburg pod Koblencją. Kształcił się w Bonn, Berlinie i Dreźnie. W 1734 r. osiadł w Pradze, gdzie zyskał wielką sławę malując olejno i al fresco obrazy historyczne, kościelne, portrety, martwe natury, krajobrazy. W 1756 planował wyjazd do Wiednia. — Rastawiecki, *Słownik*, tom II, Warszawa 1851, s. 54.

⁹⁶ Przypuszczalnie wieś Drugnia w d. pow. buskim w d. woj. kieleckim.

⁹⁷ Kaplica w kościele Mariackim, pierwsza od zachodu przy nawie pd.

⁹⁸ Powinno być Imbramowice. W tece E 119 poprawna forma.

⁹⁹ Zapewne nie zachowane — por. *KZS tom I, woj. krakowskie pod red. J. Szablowskiego, z. 12 pow. olkuski opr. K. Kutrzebianka, Warszawa 1953, s. 7—10.*

¹⁰⁰ Sklepienie nad schodami prowadzącymi do kaplicy św. Jacka.

¹⁰¹ Północna nawa kościoła. Skrót „Sen.” oznacza Sieneńska.

¹⁰² Wpis ten oraz kilka sąsiednich pozostawia wątpliwości czy chodzi o kościół św. Krzyża, czy o sąsiedni, obecnie niezachowany, kościół klasztoru Św. Ducha.

¹⁰³ Pierwotnie pn ramię krużganku klasztornego, zamienione na kaplicę już w 1438 r., od 1879 r. wydzieloną z krużganków. — *KZS, K, II, 1, s. 113.*

¹⁰⁴ Fejstmantel, kupiec galanteryjny, ławnik od 1747 r., rajca od 1749.

¹⁰⁵ Por. przypis 100.

¹⁰⁶ Michał Jan Nepomucen Awedyk, rajca krakowski, autor pracy „*Hospes in urbe metropolitana Cracoviensi S. Onufrius (...)*”, Kraków 1741, wyd. w drukarni Uniwersyteckiej.

¹⁰⁷ Tymczasem.

¹⁰⁸ Kaplica Małachowskich przy kościele dominikanów w Krakowie, przylegająca do nawy pn, środkowa, od 1884 p.w. św. Marii Magdaleny. — *KZS, K, III, 2, s. 123.*

¹⁰⁹ Osiem błogosławieństw.

¹¹⁰ Być może wieś w d. pow. mieleckim w d. woj. rzeszowskim.

¹¹¹ Terminem tym określano zewnętrzny, ruchomy obraz w ołtarzu.

¹¹² Zapewne zniszczony wraz z wyposażeniem kościoła w czasie pożaru w 1944 r., por. *KZS tom III, woj. kieleckie pod red. J. Łozińskiego i B. Wolff, z. 11 pow. sandomierski, Warszawa 1962, s. 122.*

¹¹³ Muzeum Narodowe w Krakowie, rkps 316.174, s. 22: „Malowałem te symbole u WWPP Wizytek w Krakowie nad obrazami Błogosławionej Franciszki Joanny Freniot roku 1756 jumi al fresco na suficie kościelnym (...) Rysuję na sercu imię Jezus (...) w obłoku P. Jezus, od którego boku płomień jasny z płomieniem ognistym ku sercu Bł. godzi. Symbolum: z obłoku ręka z łukiem nad świecą gorejącą trzymając pieczęć na stole, na której imię Jezus (...)”

¹¹⁴ „Dawniejsze opisy świadczą, że wnętrze kościoła było pokryte malowaniami ściennymi wykonanymi przez malarza krakowskiego Andrzeja Radwańskiego w r. 1758 (...). Z tego jeszcze około r. 1850 było znać pięć obrazów wielce zniszczonych (...)”. — *Teka Grona Konserwatorów Galicji Zachodniej, tom II, Kraków 1906, s. 269.*

¹¹⁵ Chodzi zapewne o pd ramię transeptu przylegające od wschodu do kaplicy MB Bolesnej. Por. przypis 103.

¹¹⁶ Być może nad ołtarzem z przedstawieniem tego świętego.

¹¹⁷ Polichromia nie zachowana.

¹¹⁸ Obecnie plac Wiosny Ludów 8.

¹¹⁹ Zapewne przedstawienie alegoryczne.

¹²⁰ Przypuszczalnie malowidła w kopule.

¹²¹ Malowidło na ścianie szczytowej pn ramienia transeptu.

¹²² Popularne w tym okresie konstrukcje drewniane służące do zawieszania wot, ustawione też przy ołtarzach.

¹²³ Chodzi zapewne o mieszkanie Kazimierza Stepińskiego zajmującego po 1728 r. w Collegium Maius (najstarszym obiekcie Uniwersytetu Jagiellońskiego, usytuowanym u zbiegu ulic św. Anny i Jagiellońskiej) mieszkanie „obok skarbcza małego, na tymczasem”. Malowidła Radwańskiego w Izbie Wspólnej (Stuba Communis) zostały zniszczone w 1806. — *K. Estreicher, Collegium Maius. Dzieje gmachu. Zeszyty Naukowe UJ, CLXX, Prace z Historii Sztuki, z. 6, Kraków 1968, s. 140.190.*

¹²⁴ W kaplicy bł. Bronisławy przy Kopcu Kościuszki miały być dwa obrazy przedstawiające sceny z życia bł. Bronisławy pędzla Radwańskiego. — *Teka Grona Konserwatorów Galicji Zachodniej, tom II, Kraków 1906, s. 317.*

¹²⁵ Nie zachowane, lub w reszkach pod tynkiem.

¹²⁶ Nie zachowane wobec rozbiórki obiektu w XIX w.

¹²⁷ Archiwum klasztoru benedyktynek w Staniątkach, rkps 27, „*Kronika klasztoru staniątkowskiego za rządów P.X.Z.L. Baryszewskiej 1865—1882 tom II*” spisana przez kronikarkę siostrę Antoninę Kaładulską. s. 264

„Umieszczamy tu notatkę z dawnych czasów znalezioną teraz: Jędrzej Radwański malujący tę bazylikę

roku 1760 poleca się świętym modlitwom teraz i po śmierci, który ofiaruje za to dziesiąte pędzlem ruszenie (...)"

Tamże rkps nr 19 „Regestr sióstr zakonu św. Ojca Benedykta klasztoru staniątkowskiego” rok 1766, poz. 202:

„Malowanie kościoła kosztuje sześć tysięcy, z których zostało na posag córki tegoż pana Jędrzeja Radwańskiego, co kościół malował, cztery tysiące i dwieście

złotych, a on reszty odebrał tysiąc osiemset złotych”. Polichromia Radwańskiego odnawiana w 1792 r. przez M. Pochwalskiego, w 1880 r. przez K. Stoplera, w 1907—8 przez Preczka. — *KZS, tom I woj. krakowskie pod red. J. Szablowskiego, z. 2 pow. bocheński, oprac. miejscowości Staniątki Z. Boczowska, s. 18.*

Aktualnie polichromia silnie zniekształcona, zwłaszcza sceny figuralne w prezbiterium.

